**СТОПАНСКА АКАДЕМИЯ „ДИМИТЪР А. ЦЕНОВ“**
**ИНСТИТУТ ЗА НАУЧНИ ИЗСЛЕДВАНИЯ**
**КАТЕДРА „МАТЕМАТИКА И СТАТИСТИКА“**

# КРЪГЛА МАСА

## ЕВРОПЕЙСКАТА СИСТЕМА ЗА ИНТЕГРИРАНА СТАТИСТИКА НА СОЦИАЛНАТА ЗАЩИТА (ESSPROS) – ВЪЗМОЖНОСТИ ЗА АНАЛИЗ НА СОЦИАЛНАТА ЗАЩИТА В БЪЛГАРИЯ

**19 октомври 2019 г.**

**НАУЧНОИЗСЛЕДОВАТЕЛСКИ ПРОЕКТ № 6-2019**

**АИ „Ценов“**

**2019**

Кръгла маса

**„Европейската система за интегрирана статистика на социалната защита (ESSPROS) – възможности за анализ на социалната защита в България“**

19 октомври 2019 г.

гр. Свищов

**Сборник доклади**

**ISBN 978-954-23-1768-5**

Издателство и печат: Академично издателство „Ценов“

Свищов, ул. „Градево“ № 24

# С Ъ Д Ъ Р Ж А Н И Е

**СЪСТОЯНИЕ И ДИНАМИКА НА РАЗХОДИТЕ ЗА ПЕНСИИ В БЪЛГАРИЯ**
Проф. д-р Поля Ангелова . . . . . **3**

**СТАТИСТИЧЕСКИ АНАЛИЗ НА ПЛАЩАНИЯТА ОТ СИСТЕМАТА ЗА СОЦИАЛНА ЗАЩИТА В БЪЛГАРИЯ И ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ**
Доц. д-р Маргарита Шопова . . . . . **12**

**КОНВЕРГЕНЦИЯ НА РАЗХОДИТЕ ЗА СОЦИАЛНА ЗАЩИТА В ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ ЗА ПЕРИОДА 2008 – 2016 Г.**
Гл. ас. д-р Тихомир Върбанов . . . . . **29**

**СТРУКТУРНА ДИНАМИКА НА ПРИХОДИТЕ В СИСТЕМАТА ЗА СОЦИАЛНА ЗАЩИТА В БЪЛГАРИЯ И В ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ ЗА ПЕРИОДА 2008 – 2016 Г.**
Ас. д-р Евгени Овчинников . . . . . **38**

**СРАВНИТЕЛЕН АНАЛИЗ НА ДИНАМИКАТА НА ПРИХОДИТЕ ЗА СОЦИАЛНА ЗАЩИТА В БЪЛГАРИЯ И РУМЪНИЯ**
Докт. Иванка Янкова . . . . . **47**

**СТАТИСТИЧЕСКИ АНАЛИЗ НА ИЗПЛАТЕНИТЕ ОБЕЗЩЕТЕНИЯ ПО ФУНКЦИИ НА СОЦИАЛНАТА ЗАЩИТА В БЪЛГАРИЯ И ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ (28) ЗА ПЕРИОДА 2008-2016 Г.** . . . . . **58**

**Статистически анализ на изплатените обезщетения по функцията „БОЛЕСТ/ЗДРАВНА ГРИЖА“**
Студ. Диана Мутафова . . . . . **61**

**Статистически анализ на изплатените обезщетения по функцията „ИНВАЛИДНОСТ“**
Студ. Иван Янков . . . . . **68**

**Статистически анализ на изплатените обезщетения по функцията „НАВЪРШЕНА ВЪЗРАСТ/СТАРОСТ“**
Студ. Александра Икимова . . . . . **75**

**Статистически анализ на изплатените обезщетения по функцията „НАСЛЕДНИЦИ“**
Студ. Димитрина Иванова . . . . . **82**

**Статистически анализ на изплатените обезщетения по функцията „СЕМЕЙСТВО/ДЕЦА“**
Студ. Цветомира Георгиева . . . . . **90**

**Статистически анализ на изплатените обезщетения по функцията „БЕЗРАБОТИЦА“**
Студ. Десислава Манолова . . . . . **98**

**Статистически анализ на изплатените обезщетения по функцията „ЖИЛИЩНИ НУЖДИ“**
Студ. Инна Пала . . . . . **106**

**Статистически анализ на изплатените обезщетения по функцията „СОЦИАЛНО ИЗКЛЮЧВАНЕ, НЕКЛАСИФИЦИРАНО ДРУГАДЕ”**
Студ. Силвия Стойнова. . . . . **114**

# СТАТИСТИЧЕСКИ АНАЛИЗ НА ИЗПЛАТЕНИТЕ ОБЕЗЩЕТЕНИЯ ПО ФУНКЦИИ НА СОЦИАЛНАТА ЗАЩИТА В БЪЛГАРИЯ И ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ (28) ЗА ПЕРИОДА 2008-2016 Г.[2]

**Доц. д-р Маргарита Шопова**
**студенти от специалност „Бизнес статистика и анализи“**
**студенти от специалност „Статистика и иконометрия“**

Подпомагането на уязвимите групи от населението за осигуряване на достойни условия на живот изисква защитата им от определени рискове и гарантиране удовлетворяването на основни потребности, които в ESSPROS се дефинират като **функции на социалната защита**. Изплатените помощи и обезщетения са с най-голям относителен дял от разходите на системата за социална защита. Те се осъществяват чрез плащания в брой, възстановяване на направени разходи (реимбурсация) или предоставяне на стоки и услуги.

Изплатените помощи и обезщетения биват парични и в натура. ***Паричните*** обезщетения се изплащат в брой, а от получателите им не се изисква доказване на направените разходи. Плащането може да се извършва периодично, на еднакви интервали от време (седмично, месечно или на тримесечие) или еднократно (по конкретен повод, предоставяни наведнъж или на части). Обезщетенията ***в натура*** изискват доказване на направените разходи от техните получатели. Те се отпускат под формата на стоки или услуги, директно или за възстановяване на разходи, според имотното състояние на получателя (бенефициента).

В структурите по функции на социалната защита на изплатените помощи и обезщетения в България и в ЕС (28) се откриват несъществени

[2] Общото научно и методическо ръководство при разработването на докладите от студентите е осъществено от доц. д-р Маргарита Шопова. Научни консултанти са гл. ас. д-р Тихомир Върбанов и ас. д-р Евгени Овинников.

различия (фиг.1). Това се доказва и чрез интегралния коефициент на структурните различия – оценяват се като незначителни, тъй като значението му е 0,076.

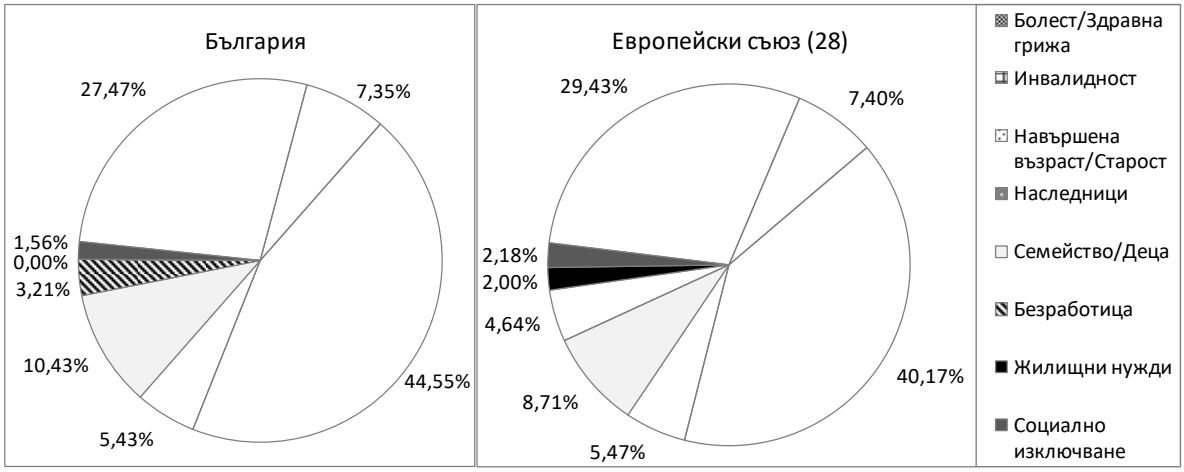


***Фиг. 1.*** *Структура на изплатените помощи и обезщетения за социална защита в България и Европейския съюз (28) през 2016 г.*

***Източник:*** *https://ec.europa.eu/eurostat/web/social-protection/data/database и изчисления на автора*

Най-големи са относителните дялове на плащанията по функциите „Навършена възраст/Старост“ и „Болест/Здравна грижа“. Общо те представляват около 70% от всички плащания. Предвид демографските процеси в развитите страни, където нараства средната възраст на населението, логично най-висок е относителният дял на обезщетенията за навършена възраст и старост. Неблагоприятната демографска ситуация в България обяснява по-големият спрямо средното равнище за ЕС относителен дял на плащанията по тази функция. Вследствие на това е обратно съотношението за функцията „Болест/Здравна грижа“.

Трети по големина са относителните дялове на плащанията по функцията „Семейство/Деца“. Лек превес има тази функция в България.

Почти еднакви са относителните дялове за България и средно за ЕС на плащанията по функциите „Инвалидност“ и „Наследници“. Следователно тези уязвими групи от населението получават подкрепа в рамките на

бюджета, с който разполага социалната система в България, съизмерима с подкрепата на средния европейски гражданин.

Сумарното тегло на изплатените помощи и обезщетения по останалите три функции средно за ЕС е почти 9%, а за България е около 5%. По-голямата част от различието се дължи на изключително малкия размер на плащанията по функцията „Жилищни нужди“ в България –те са под 0,01% и на фиг. 1 не могат да се установят на изображението.

Изплатените помощи и обезщетения по функции на социалната защита са **обект** на разглеждане в следващите доклади. **Целта** е да се разкрият закономерностите в динамиката на плащанията по функции на социалната защита в България и ЕС (28) за периода 2005-2016 г. Използвани са официални данни на Евростат. Те са налични в различни мерни единици. За изследването са построени динамични редове от абсолютни величини, които за всяка функция представят плащанията в евро на човек от населението по цени от 2010 г. То този начин е осигурена съпоставимост в международен аспект, елиминирани са различията в обхвата на изследваните географски територии и се създава възможност за установяване на реалните изменения.